

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

“...การสหกรณ์นี้เป็นวิธีอย่างหนึ่ง และเข้าใจว่าเป็นวิธีที่ดีที่สุดสำหรับเกษตรกรทั้งหลายในสาขาต่าง ๆ ให้สามารถได้ตั้งตัว ได้ก้าวหน้าโดยปลอดภัยที่สุด เพราะเหตุคำว่าสหกรณ์นี้ก็อธิบายง่าย ๆ ว่าเป็นการรวมกลุ่มกัน ช่วยกันให้มีชีวิตรุ่งเรืองขึ้น จึงมีความสำคัญมาก และที่ว่าเป็นสหกรณ์อันผลประโยชน์ก็หมายความว่าสหกรณ์ คือกิจการที่มีความประสงค์มากกว่าหนึ่ง ไม่ใช่เพียงเพื่อร่วมมือกันปลูกข้าว แล้วก็ได้สีข้าว ถ้าเป็นสหกรณ์การผลิตข้าวเท่านั้นเอง ก็หมายความว่าเราผลิตแต่อย่างอื่นไม่ได้ช่วยกัน จุดประสงค์ของสหกรณ์นี้ก็หมายความว่า ช่วยกันทุกอย่างในชีวิต คนเราต้องมีอาชีพ ก็มีอาชีพสำหรับอะไร มีอาชีพสำหรับเลี้ยงตัวให้มีอาหารบริโภค ให้มีเสื้อผ้า ให้มีที่อยู่ ให้มียารักษาโรค อันนี้เป็นจุดประสงค์ของชีวิต ถ้าเราช่วยกันก็มีแรงดีขึ้น คนไหนอาจจะเค็ดคร้อนบ้างก็มีคนมาช่วยจึงเป็นการดีที่จะรวมกลุ่ม เข้ามาเพื่อเกื้อกูลกัน บางคนก็มีความสามารถด้านหนึ่ง ไม่มีความสามารถเหมือนกัน ก็ช่วยกัน...”

พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช พระราชทานแก่คณะผู้นำสหกรณ์การเกษตร และสหกรณ์นิคม ณ ศาลาดุสิดาลัย วันพฤหัสบดี ที่ 11 พฤษภาคม 2521 (กรมส่งเสริมสหกรณ์ . 2550 : 169)

สหกรณ์เป็นองค์กรนิติบุคคล ซึ่งตั้งขึ้นมาเพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งสหกรณ์ ในปี พ.ศ.2459 นับถึงปัจจุบัน ปี พ.ศ.2551 เป็นเวลา 92 ปี สหกรณ์เป็นองค์กรธุรกิจที่แตกต่างจากธุรกิจโดยทั่วไป สหกรณ์เป็นของสมาชิก ดำเนินการโดยสมาชิกและเพื่อประโยชน์ของสมาชิก ในการดำเนินงานของสหกรณ์จะอยู่ภายใต้อุดมการณ์ รวมถึงหลักการ วิธีการสหกรณ์ และ พ.ร.บ. สหกรณ์ สิ่งเหล่านี้ถือเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินงานที่จะทำให้สหกรณ์ประสบความสำเร็จ สหกรณ์ในประเทศไทยแบ่งเป็นทั้งหมด 7 ประเภท ได้แก่ สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์ประมง สหกรณ์นิคม สหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์ร้านค้า สหกรณ์บริการ และสหกรณ์เครดิตยูเนียน จากสหกรณ์ทั้ง 7 ประเภท กรมส่งเสริมสหกรณ์ได้สำรวจสถานภาพของสหกรณ์ ณ วันที่ 14 มีนาคม 2551 มีสหกรณ์ทั้งสิ้น 8,895 สหกรณ์ สมาชิกสหกรณ์ 9,840,264 คน สหกรณ์ที่มีจำนวนสมาชิกมากที่สุดคือ สหกรณ์การเกษตรคือ จำนวน

5,105 สหกรณ์ จำนวนสมาชิก 5,802,500 คน คิดเป็นร้อยละ 58.97 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด (กรมส่งเสริมสหกรณ์ <http://www.cpd.go.th> 21/1/2551) สหกรณ์ที่ได้รับการจดทะเบียนสหกรณ์ดังกล่าว ถึงแม้จะผ่านการศึกษาวิเคราะห์และพิจารณาจากกรมส่งเสริมสหกรณ์อย่างรอบคอบแล้วก็ตาม แต่ก็ยังมีอีกหลายสหกรณ์ที่ไม่สามารถดำเนินงานสำเร็จได้ตามวัตถุประสงค์ บางสหกรณ์ไม่สามารถดำเนินกิจการได้ บางสหกรณ์ประสบผลการขาดทุนและล้มเลิกไปในที่สุด สหกรณ์การเกษตรเป็นสหกรณ์ที่มีสมาชิกคือเกษตรกร เป็นฐานการผลิตที่สำคัญของประเทศ และเป็นประเภทสหกรณ์ที่มีจำนวนสมาชิกมากที่สุด แต่ก็ยังเป็นสหกรณ์ที่ต้องประสบความล้มเหลวจนต้องเลิกไปเป็นจำนวนมากที่สุดเช่นกัน จะเห็นว่ามีสหกรณ์การเกษตรที่ต้องเลิกกิจการถึง 506 สหกรณ์ จากสหกรณ์ทั้งหมดที่เลิกกิจการ 766 สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 66.06 (กรมส่งเสริมสหกรณ์ <http://www.cpd.go.th> 21/1/2551) แสดงว่าสหกรณ์การเกษตรยังมีปัญหาในการดำเนินงานมากกว่าสหกรณ์ประเภทอื่น และจากการประเมินประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร ปี 2549 ของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์โดยสำรวจข้อมูลสหกรณ์การเกษตร ปี 2549 ที่เข้าข่ายการประเมินประสิทธิภาพการดำเนินงานจำนวน 2,712 สหกรณ์ มีผลการประเมินประสิทธิภาพการดำเนินงานด้วยแบบจำลอง DEA (Data Envelopment Analysis) พบว่าสหกรณ์การเกษตรร้อยละ 79.21 มีประสิทธิภาพการดำเนินงานรวมในระดับต่ำ ร้อยละ 46.79 มีประสิทธิภาพด้านวิชาการในระดับต่ำ และร้อยละ 72.71 มีประสิทธิภาพด้านขนาดอยู่ในภาวะผลตอบแทนต่อขนาดลดลง ประกอบกับประสิทธิภาพด้านขนาดก็ยังอยู่ในลักษณะที่ไม่เหมาะสมด้วย ทั้งในลักษณะที่ต้องลดปัจจัยเพื่อให้สมดุลกับรายได้ให้สมดุลกับปัจจัยที่ก่อให้เกิดรายได้ เมื่อพิจารณาผลการประเมินประสิทธิภาพการดำเนินงานเป็นรายภาค สรุปได้ว่า สหกรณ์การเกษตรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีประสิทธิภาพการดำเนินงานรวม และประสิทธิภาพด้านวิชาการอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 32.23 ร้อยละ 21.90 ตามลำดับ และประสิทธิภาพด้านขนาดอยู่ในภาวะผลตอบแทนขนาดลดลง ร้อยละ 20.72 ของจำนวนสหกรณ์การเกษตรที่เข้าข่ายในการประเมินประสิทธิภาพการดำเนินงาน (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ <http://www.cad.go.th> 22/1/2551)

การประเมินประสิทธิภาพการดำเนินงานสหกรณ์ของกรมส่งเสริมสหกรณ์ที่ได้กำหนดมาตรฐานไว้ ณ วันที่ 1 สิงหาคม 2550 ผลการจัดมาตรฐานของสหกรณ์ มีดังนี้

สถานภาพของสหกรณ์แบ่งตามภาค

ภาคเหนือมีจำนวนสหกรณ์ทั้งหมด 1,122 สหกรณ์ ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน 694 สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 62 ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน 428 สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 38

ภาคกลางมีจำนวนสหกรณ์ทั้งหมด 1,846 สหกรณ์ ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน 1,232 สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 67 ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน 614 สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 33

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีจำนวนสหกรณ์ทั้งหมด 1,738 สหกรณ์ ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน 782 สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 45 ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน 956 สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 55

ภาคใต้มีจำนวนสหกรณ์ทั้งหมด 1,024 สหกรณ์ ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน 581 สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 57 ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน 443 สหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 43 (กรมส่งเสริมสหกรณ์

<http://www.cpd.go.th> 21/1/2551)

จะเห็นว่าสหกรณ์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีจำนวนร้อยละของสหกรณ์ที่ ผ่านเกณฑ์มาตรฐานตามที่กรมส่งเสริมสหกรณ์กำหนด น้อยกว่าภาคอื่นๆ แสดงว่าการดำเนินงานของสหกรณ์ โดยเฉพาะสหกรณ์การเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีประสิทธิภาพน้อยกว่าภาคอื่น ควรจะได้มีการศึกษาหาสาเหตุที่แท้จริง ที่ทำให้สหกรณ์ในภาคนี้ไม่ประสบผลสำเร็จ และมีปัจจัยในการดำเนินงานอะไรบ้างที่ทำให้สหกรณ์ประสบความสำเร็จและสามารถเป็นที่พึ่งของเกษตรกรได้อย่างยั่งยืน ผู้วิจัยในฐานะสหกรณ์จังหวัดสกลนคร จึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิธีการพัฒนาการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยจะสร้างรูปแบบการพัฒนาการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร จากนั้นจะทำการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาและประเมินผลรูปแบบการพัฒนาการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร เพื่อจะให้สหกรณ์การเกษตรสามารถดำเนินงานได้มาตรฐานตามที่กรมส่งเสริมสหกรณ์และกรมตรวจบัญชีสหกรณ์กำหนด

คำถามการวิจัย

1. มีปัจจัยอะไรบ้างที่มีผลกระทบต่อการทำงานของสหกรณ์การเกษตร
2. รูปแบบการพัฒนาการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรที่เหมาะสมเป็นอย่างไร
3. ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัย ที่มีผลกระทบต่อการทำงานของสหกรณ์การเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาการทำงานของสหกรณ์การเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
3. เพื่อประเมินผลรูปแบบการพัฒนาการทำงานของสหกรณ์การเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

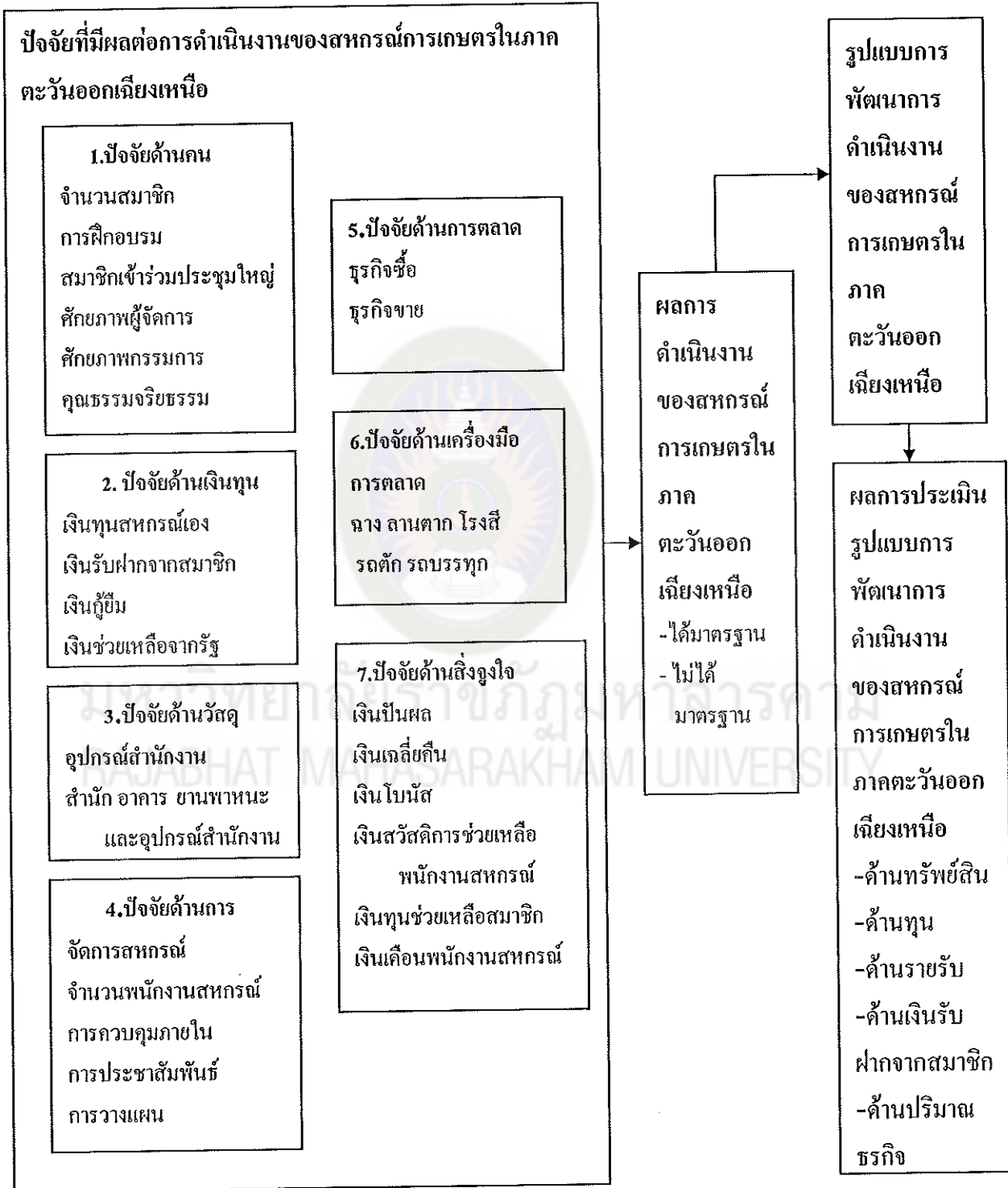
สมมติฐานของการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (กล่าวไว้ในบทที่ 2) ผู้วิจัยนำมากำหนดเป็นสมมติฐาน ดังนี้

1. ปัจจัยด้านคน ปัจจัยด้านเงินทุน ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์สำนักงาน ปัจจัยด้านการจัดการ ปัจจัยด้านการตลาด ปัจจัยด้านอุปกรณ์การตลาด และ ปัจจัยด้านสิ่งจูงใจ มีผลกระทบต่อการทำงานของสหกรณ์การเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. หลังจากทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาการทำงานสหกรณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แล้วผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร มีผลการดำเนินงานดีขึ้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขต ไว้ดังนี้

1. ขอบเขตด้านตัวแปรในการวิจัย แบ่งเป็น

1.1 ตัวแปรอิสระได้แก่

1.1.1 จำนวนสมาชิก คือ จำนวนสมาชิกสามัญ ณ วันสิ้นปีบัญชีล่าสุดของสหกรณ์ ซึ่งส่วนใหญ่ จะปิดบัญชี ณ วันที่ 31 มีนาคม ของทุกปี ไม่รวมสมาชิกสมทบ

1.1.2 การฝึกอบรม หมายถึง การเป็นฝึกอบรมของสมาชิก กรรมการ และพนักงานของสหกรณ์ในรอบปีบัญชีที่ผ่านมา โดยให้นับซ้ำได้ในแต่ละหลักสูตร เช่น สมาชิก 1 คน อบรม 3 หลักสูตรให้นับ 3 คน

1.1.3 สมาชิกเข้าร่วมประชุมใหญ่ นับจากจำนวนร้อยละของสมาชิก หรือผู้แทนสมาชิก ที่มาร่วมประชุมใหญ่

1.1.4 ศักยภาพผู้จัดการ หมายถึง ความสามารถในการปฏิบัติงานของผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ผู้จัดการสหกรณ์ในรอบปีบัญชีที่ผ่านมาถ้าสหกรณ์ไม่มีตำแหน่งผู้จัดการ แต่มีผู้ปฏิบัติหน้าที่แทน เช่น ผู้ช่วยผู้จัดการ หรือ กรรมการปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งผู้จัดการ ก็ให้ใช้ข้อมูลของผู้นั้น

1.1.5 ศักยภาพของกรรมการสหกรณ์ หมายถึง ความสามารถของคณะกรรมการดำเนินการของสหกรณ์ในรอบปีบัญชีที่ผ่านมา

1.1.6 เงินทุนสหกรณ์เอง คือเงินทุนที่ปรากฏในงบดุลของสหกรณ์ในปีบัญชีล่าสุด

1.1.7 อุปกรณ์สำนักงานและอาคาร คือข้อมูลอุปกรณ์สำนักงานและอาคาร ที่ปรากฏในงบดุลสหกรณ์ในปีบัญชีล่าสุด

1.1.8 ด้านการตลาด คือ ธุรกิจการซื้อ และธุรกิจการขาย ที่ปรากฏในงบดุลสหกรณ์ในปีบัญชีล่าสุด

1.1.9 อุปกรณ์การตลาด คือ มูลค่าเครื่องมือการตลาดในรอบปีบัญชีที่ผ่านมา

1.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรได้มาตรฐานหรือไม่ได้มาตรฐาน ตามประกาศของกรมส่งเสริมสหกรณ์ ณ วันที่ 13 ธันวาคม 2545 และ ตามการจัดชั้นคุณภาพการควบคุมภายใน ของ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ปี พ.ศ.2550

2. ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็น

2.1 ในระยะที่ 1 การศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประชากรได้แก่ สหกรณ์การเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2.2 ในระยะที่ 2 การสร้างรูปแบบการพัฒนาการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรประชากร เป้าหมาย ได้แก่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการพัฒนาสหกรณ์การเกษตร ในจังหวัดสกลนคร ได้คัดเลือก เจ้าหน้าที่วิชาการสหกรณ์ 15 คน จากสำนักงานสหกรณ์จังหวัดสกลนคร ประธานกรรมการสหกรณ์การเกษตร จำนวน 15 คน พร้อมผู้จัดการสหกรณ์หรือผู้ที่ทำหน้าที่แทนผู้จัดการสหกรณ์ 15 คน รวมทั้งหมด จำนวน 45 คน

2.3 ในระยะที่ 3 การทดลองใช้และประเมินผลรูปแบบการพัฒนาสหกรณ์การเกษตร ผู้วิจัยจะทำการทดลองรูปแบบการพัฒนาสหกรณ์ กับ สหกรณ์การเกษตรในจังหวัดสกลนครที่ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน และยินดีเข้าร่วมการทดลองจำนวน 32 สหกรณ์ กลุ่มตัวอย่างที่นำมาทดลองได้แก่ สหกรณ์การเกษตรที่ผู้วิจัยสุ่มอย่างง่ายโดยวิธีจับฉลาก เพื่อทดลอง จำนวน 9 สหกรณ์ แบ่งเป็น สหกรณ์ขนาดใหญ่ 3 สหกรณ์ สหกรณ์ขนาดกลาง 3 สหกรณ์ สหกรณ์ขนาดเล็ก 3 สหกรณ์ และประเมินผลการทดลองดังกล่าว

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาเนื้อหาสาระ เกี่ยวกับการพัฒนาการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร ได้แก่วิธีการ และกระบวนการดำเนินงานตามกิจกรรม ที่จะทำให้เกิดการพัฒนาขึ้นในสหกรณ์การเกษตร ใน 7 ด้าน คือ ด้านคน ด้านเงินทุน ด้านวัสดุอุปกรณ์สำนักงาน ด้านการจัดการ ด้านการตลาด ด้านเครื่องมือการตลาด และด้านสิ่งจูงใจ

นิยามศัพท์เฉพาะ

การพัฒนาการดำเนินงาน หมายถึง การเปลี่ยนแปลงการดำเนินงานจากสภาพเดิม ไปสู่สภาพใหม่ที่ก้าวหน้าหรือเป็นไปในเชิงบวก โดยวิธีการหรือกระบวนการที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดเอาไว้

สหกรณ์ หมายถึง องค์กรทางเศรษฐกิจและสังคมที่สมาชิกร่วมกันจัดตั้งขึ้นด้วยการลงหุ้นร่วมกัน จัดการร่วมกันในการผลิต การจำหน่ายสินค้า หรือบริการตามความต้องการหรือผลประโยชน์อย่างเดียวกันของบรรดาสมาชิก สมาชิกแต่ละคนมีสิทธิออกเสียงได้หนึ่งเสียงในการบริหารสหกรณ์ โดยไม่ขึ้นกับจำนวนหุ้นที่ถืออยู่ เช่น สหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์โคนม คณะบุคคลซึ่งร่วมกันดำเนินกิจการเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคม โดยช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และได้จดทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยสหกรณ์.

สหกรณ์การเกษตร หมายถึง สหกรณ์ที่ตั้งขึ้น ในหมู่ผู้มีอาชีพทางการเกษตร รวมตัวกันจัดตั้ง และจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลก่อนายทะเบียนสหกรณ์ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สมาชิก ดำเนิน

กิจกรรมร่วมกัน เพื่อแก้ไขความเดือดร้อนในการประกอบอาชีพของสมาชิก และช่วยยกฐานะความเป็นอยู่ของสมาชิกให้ดีขึ้น

ปัจจัยในการดำเนินงาน (Factor of operating) หมายถึง ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรที่จะได้มาตรฐานตามที่กรมส่งเสริมสหกรณ์และกรมตรวจบัญชีสหกรณ์กำหนด ประกอบด้วย

1. ปัจจัยด้านคน (Man) หมายถึงปัจจัยที่เกี่ยวกับตัวบุคคลที่เกี่ยวข้องในสหกรณ์การเกษตร ประกอบด้วย 6 ตัวแปร ดังนี้

สมาชิกสหกรณ์ หมายถึง สมาชิกสามัญของสหกรณ์การเกษตร ไม่รวมสมาชิกสมทบ
การฝึกอบรม หมายถึง การฝึกอบรมของสหกรณ์จัดให้ความรู้ สมาชิกสหกรณ์
กรรมการ และพนักงานสหกรณ์

สมาชิกเข้าร่วมประชุมใหญ่ หมายถึง สมาชิกหรือผู้แทนสมาชิกที่เข้าร่วมประชุมใหญ่
ศักยภาพของผู้จัดการสหกรณ์ หมายถึง ความสามารถในการปฏิบัติงานของผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ผู้จัดการสหกรณ์ มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานกับสหกรณ์ การศึกษา การได้รับรางวัลในตำแหน่งผู้จัดการสหกรณ์ และการฝึกอบรมด้านสหกรณ์

ศักยภาพของกรรมการสหกรณ์ หมายถึง ความสามารถของกรรมการ โดยวัดจาก
การศึกษาของกรรมการ การได้รับรางวัลในการปฏิบัติหน้าที่กรรมการสหกรณ์ และการฝึกอบรมด้านสหกรณ์

คุณธรรมและจริยธรรม หมายถึง การปฏิบัติงานของกรรมการ พนักงานสหกรณ์ และสมาชิกสหกรณ์ ไม่ฝ่าฝืนระเบียบ ข้อบังคับ และ พ.ร.บ. สหกรณ์ ไม่ฉ้อโกง โทษ ในรอบ 3 ปีที่ผ่านมา

2. ปัจจัยด้านเงินทุน (Money) หมายถึง เงินทุนสหกรณ์เองได้แก่ ทุนเรือนหุ้น เงิน
สำรอง เงินทุนสะสมอื่น ๆ เงินรับฝากจากสมาชิก เงินกู้ยืม ณ วันสิ้นปีทางบัญชีของสหกรณ์ เงิน
ที่ได้รับการช่วยเหลือต่าง ๆ จากรัฐ (เงินอุดหนุน) ทุก โครงการที่ผ่านมามาตั้งแต่แรก

3. ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ สำนักงาน (Material) หมายถึง อาคารสำนักงาน
ยานพาหนะ อุปกรณ์ด้านไอที (Information technology) และอุปกรณ์อื่น ๆ ที่ใช้ในสำนักงาน ณ
วันสิ้นปีทางบัญชีของสหกรณ์

4. ปัจจัยด้านการจัดการ (Management) หมายถึง การดำเนินงานต่าง ๆ ใน สหกรณ์การเกษตร ประกอบด้วย 4 ตัวแปร ดังนี้

จำนวนพนักงานสหกรณ์ หมายถึง จำนวนพนักงานสหกรณ์ทุกแผนก ณ วันสิ้นปี ทางบัญชีของสหกรณ์

การควบคุมภายใน หมายถึง การตรวจสอบดูแลผลการปฏิบัติงานให้เป็นไปตาม ขั้นตอนที่กำหนดในรอบปี โดยนับจำนวนครั้งในการตรวจสอบกิจการของผู้ตรวจสอบกิจการ ที่แต่งตั้งจากที่ประชุมใหญ่ของสหกรณ์ และการตรวจสอบการปฏิบัติงานของอนุกรรมการ ดำเนินการของสหกรณ์

การประชาสัมพันธ์ หมายถึง การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของสหกรณ์ต่อประชาชน ด้วยวาจา เอกสารเผยแพร่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ มากน้อยเพียงใดในรอบปีที่ผ่านมา โดยนับ จำนวนครั้ง

การวางแผน หมายถึง การกำหนดงานที่จะทำล่วงหน้า มีการวางแผนปฏิบัติงาน ประจำปี แผนกลยุทธ์ ในรอบปีที่ผ่านมาครั้ง

5. ปัจจัยด้านการตลาด (Market) หมายถึง การดำเนินธุรกิจการรวบรวมสิ่งของต่าง ๆ ที่ สมาชิกต้องการมาจำหน่าย (ธุรกิจซื้อ) และรวบรวมผลผลิตของสมาชิกสหกรณ์มาขาย (ธุรกิจขาย)

6. ปัจจัยด้านเครื่องมือการตลาด (Machine) หมายถึง เครื่องมือที่เกี่ยวข้องกับการ บริหารการจัดการด้านการตลาด ซึ่งจะเป็นเครื่องจักรกล โรงเรือน และเครื่องมือต่าง ได้แก่ โรงสี โรงผสมอาหารสัตว์ ตลาดกลางประจำตำบล นาง ดานตาก รถบรรทุก รถดัก รถไถ เป็นต้น

7. ปัจจัยด้านสิ่งจูงใจ (Motivate) ของสหกรณ์ หมายถึง สิ่งที่จะทำให้สมาชิกสหกรณ์ สนใจมาดำเนินธุรกรรมต่าง ๆ กับสหกรณ์การเกษตร มากยิ่งขึ้น โดยจะวัดจาก

เงินปันผล หมายถึง เงินที่จ่ายให้สมาชิกจากการจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี โดยจ่าย เป็นเงินปันผลต่อหุ้นเรือนหุ้น คิดเป็นร้อยละ

เงินเฉลี่ยคืน หมายถึง เงินที่จ่ายให้สมาชิกจากการจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี โดยจ่าย ตามสัดส่วนการดำเนินธุรกิจของสมาชิก คิดเป็นร้อยละ

เงินโบนัส หมายถึง เงินที่จ่ายให้พนักงานสหกรณ์ กรรมการสหกรณ์ จากเงินที่ จัดสรรจากกำไรสุทธิประจำปี เฉลี่ย 1 คน

เงินสวัสดิการช่วยเหลือพนักงานสหกรณ์ หมายถึง เงินที่สหกรณ์จ่ายเป็นเงินสวัสดิการต่าง ๆ ให้พนักงานสหกรณ์ เช่น ค่ารักษาพยาบาล ค่าเล่าเรียน เงินช่วยเหลืออื่น ๆ ที่จ่ายในรอบปี เฉลี่ยต่อพนักงานสหกรณ์ 1 คน

เงินทุนช่วยเหลือสมาชิก หมายถึง เงินที่สหกรณ์จ่ายเป็นเงินสงเคราะห์สมาชิกที่จ่ายในรอบปี เช่นช่วยเหลือสมาชิกประสพภัยต่าง ๆ ช่วยสงเคราะห์ศพ และอื่น ๆ

เงินเดือนพนักงานสหกรณ์ หมายถึง เงินเดือนที่สหกรณ์จ่ายให้พนักงานสหกรณ์เฉลี่ยต่อคน ในรอบปีที่ผ่านมา

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

1. ได้สารสนเทศว่าด้วยปัจจัยต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อการทำงานของสหกรณ์การเกษตร
2. ได้รูปแบบของการพัฒนาสหกรณ์การเกษตร ที่สามารถนำไปพัฒนาและแก้ไขปัญหาการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรได้